

האיסור לגדל כלב

שמעון דהן שיעור ב'

מקור האיסור

אומרת הגמרא במסכת שבת (ס"ג ע"א):

אמר רב כהנא אמר רבי שמעון בן לקיש, ואמרי לה אמר רב אסי אמר רבי שמעון
בן לקיש ואמרי לה אמר רבי אבא אמר רבי שמעון בן לקיש: **כל המגדל כלב רע
בתוך ביתו - מונע חסד מתוך ביתו**, שנאמר למס מרעהו חסד, שכן בלשון יונית
קורין לכלב למס.
רב נחמן בר יצחק אמר: אף **פורק ממנו יראת שמים**, שנאמר ויראת שדי יעזוב.

מגמרא זו משמע שאין איסור לגדל כלב אלא שהעושה כן מונע חסד או פורק יראת שמים.
מסביר רש"י: "מונע חסד - שאינו מניח העניים לבא לפתחו", כלומר העניים מפחדים
מלבוא ומשכך נבצר ממנו לקיים מצות חסד.

גם מהמאירי משמע שאינו אלא הנהגה טובה, שכך כתב: "**ראוי** לאדם להזהר שלא יגדל
שום מזיק בתוך ביתו שהרי הוא גורם שלא ליכנס אדם לביתו מחשש ההיזק המצוי להם
ונמצא מונע חסד מתוך ביתו". כך גם נראה מהשולחן ערוך שיובא לקמן שלא הזכיר
לכאורה עניין זה של מניעת חסד.

מקשה המהרש"א על הגמרא (שם):

כל המגדל כלב בתוך ביתו מונע כו' כבר אמרו **במסכת בבא קמא אסור לאדם
לגדל כלב רע בתוך ביתו שנאמר לא תשים דמים בביתך?**

כלומר מדוע יש צורך בגמרתנו, הרי בבבא קמא מפורש איסור גמור לגדל כלב, משום לא
תשים דמים בביתך, ולא רק כהנהגה טובה. ואם כן מדוע ראתה הגמרא בשבת צורך
להוסיף את הדבר כהנהגה לא טובה, ומשום מניעת חסד?

עונה המהרש"א:

אבל הכא הוסיף דאל יגדל כלב אפילו הוא יודע בו שאינו כלב רע ומשום דמונע
חסד גוי דהאורחים והעניים לא ידעו בו שאינו רע וסוברים שהוא רע ויראים ממנו
מלבא לביתו.

כלומר הגמרא הוסיפה שהאיסור הוא לא רק בכלב רע ממש אלא בכל כלב שנראה לאנשים
ככלב רע, מפני שגם אם הכלב שלי לא רע, העניים והאורחים שבאים לא יודעים זאת ולכן
זה מונע חסד.

המהרש"א ממשיך ומביא ראייה מהמסופר בהמשך הגמרא בשבת:

ההיא איתתא דעיילא לההוא ביתא למיפא, נבח בה כלבא, איתעקר ולדה. אמר לה מרי דביתא, לא תידחלי, דשקילי ניביה ושקילין טופריה, אמרה ליה: שקולא טיבותיך ושדיא אחיזרי, כבר נד ולד.

הגמרא מספרת על מקרה שבו אישה נבהלה מכלב ובגלל זה הפילה את העובר שהיה ברחמה. בעל הכלב אמר לה שהכלב אינו מסוכן וכבר אין לו ניבים וציפורניים, אבל זה היה מאוחר מדי משום שמהפחד היא כבר הפילה את התינוק.

מסביר המהרש"א שסיפור זה הובא ללמדנו שאפילו כלב שלמעשה אינו רע ואין בגידולו נתינת דמים בביתנו, עדיין אסור לגדלו משום שנראה רע והעניינים לא ידעו שכבר אינו רע וימנעו מלהגיע.

בגמרא במסכת שבת ראינו הסבר נוסף: "אף פורק ממנו יראת שמים, שנאמר ויראת שדי יעזוב". מבאר המהרש"א:

ואמר ויראת שדי יעזוב דפורק ממנו כו' דדרך מגדל הכלב להעמידו על הפתח לשמירת ביתו ויראת שדי שהיא על המזוזה לשמירת פתח ביתו הוא יעזוב ופורק.

כלומר כשאדם מעמיד כלב על פתח ביתו הוא לכאורה עוזב את יראת ה' ושם את מבטחו בכלב.¹

אם כן, ראינו שלושה הסברים מדוע אין לגדל כלב:

- (א) מפני שעובר על לא תשים דמים ביתך.
- (ב) אפילו אם הכלב אינו מסוכן אין לגדל מפני שמונע חסד.
- (ג) מפני שפורק ממנו יראת שמים.

נא לקשור את הכלב

במסכת בבא קמא ישנה גמרא נוספת האוסרת גידול כלבים. המשנה אומרת (ע"ט ע"ב): "לא יגדל אדם את הכלב - אלא אם כן היה קשור בשלשלת". מסבירה הגמרא (שם פ"ג ע"א):

¹ לקמן נראה שסמוך לספר מותר לגדל כלב. מדוע אין כאן בעיית ביטחון? נראה שבמקום כזה זו השתדלות נורמטיבית ולכן אין בכך בעיה. אולם בתוך הישוב, שאין צורך אמיתי בדבר, ממילא השתדלות שכזו היא מיותרת ומעידה על חוסר בטחון.

לא יגדל אדם את הכלב – אלא אם כן קשור בשלשאות כו'. תנו רבנן: לא יגדל אדם את הכלב - אלא אם כן קשור בשלשלת, אבל מגדל הוא בעיר הסמוכה לספר וקושרו ביום ומתירו בלילה. תניא, רבי אליעזר הגדול אומר: המגדל כלבים כמגדל חזירים. למאי נפקא מינה? למיקם עליה בארור.

דריש ר' דוסתאי דמן בירי: ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל - ללמדך, שאין שכינה שורה על ישראל פחות משני אלפים ושני רבבות, חסר אחת, והיתה אשה מעוברת ביניהם וראויה להשלים, ונבח בה כלב והפילה, נמצא זה גורם לשכינה שתסתלק מישראל.

ההיא איתתא דעלת למיפא בההוא ביתא, נבח בה כלבא, אמר לה מריה: לא תיסתפי מיניה, שקולי ניביה. אמרה ליה: שקילי טיבותיך ושדיא אחיזרי, כבר נד ולד.

בגמרא זאת תוספות רבות. ראשית, בעוד הגמרא בדף ט"ו אסרה גידול של כלב רע בלבד, הגמרא בדף פ"ג אוסרת לכאורה גידול של כלב שהוא. יחד עם זאת, יש לשים לב לניסוח, הגמרא לא אומרת "לא יגדל אדם כלב" אלא אומרת "לא יגדל אדם את הכלב", ה' הידוע, משמע כלב מסוים.

שנית, בגמרא זאת יש היתר מסוים אם הכלב קשור בשלשלת.

היתר נוסף בגמרא הוא לגדל כלב במקום מסוכן סמוך לספר, שם יכול לשחררו בלילה. רבי אליעזר הגדול מוסיף בברייתא ש"איכא משום ארור דהיינו שמתא". ועוד מוסיפה הגמרא ומביאה סיפור דומה לסיפור ממסכת שבת ואומרת שהמגדל כלב מסלק שכינה מישראל.

איזה כלב אסור לגדל

לגבי סוג הכלב שאסור לגדל, לפי המשנה בדף ע"ט סובר הדבר יעקב (שם) שנחלקו בכך השולחן ערוך והרמ"א.

כתב השולחן ערוך (חושן משפט הלכות נזקי ממון תט, ג):

אסור לגדל כלב רע, אלא אם כן הוא אסור בשלשאות של ברזל וקשור בהם. ובעיר הסמוכה לספר, מותר לגדלו; וקושרו ביום ומתירו בלילה.

כלומר לשולחן ערוך אסור לגדל דוקא כלב רע. קשה לומר שלשולחן ערוך יש בדבר מחלוקת בין ר' נתן בדף ט"ו למשנתנו והשולחן ערוך פסק נגד סתם משנה. נראה יותר לומר שהבין במשנה שגם היא אוסרת דוקא כלב ידוע, כלב רע. גם השיטה מקובצת הבין שהאיסור במשנה הוא משום אותו איסור שבדף ט"ו משום ולא תשים דמים בביתך. יש סיוע לפרשנות

זאת של השולחן ערוך מלשון המשנה שלא כתבה לא יגדל אדם כלב, אלא כתבה "לא יגדל אדם את הכלב", ה' הידוע, משמע כלב ידוע, דהיינו כלב רע, ולא כל כלב. וכך כותב ענף יוסף (על עין יעקב בבא קמא ע"ט ע"ב):

לא יגדל אדם את הכלב. בטור סי' ת"ט וכן בשולחן ערוך העתיקו כלב רע. ונראה דמדדרי נתן הוציאו דהכי גרסינן לה בגמרא פ"ק ד' ט"ו (לעיל סי' א') וסוף פ"ד דף מ"ו תניא אמר רבי נתן מנין שלא יגדל אדם כלב רע כו'. וכן העתיק שם הרי"ף. ולישנא דמתני' דנתן הכלב בה"א דייקא נ"ה. ועוד ברייתא דגמ' ד' פ' רשב"א אומר מגדלין כלבים כופרים (תוי"ט).

ואילו הרמ"א כתב:

הגה: ויש אומרים דהשתא שאנו שרוין בין העכו"ם ואומות בכל ענין שרי, ופוק חזי מאי עמא דבר (הגהת אלפסי החדשים). מיהו נראה אם הוא כלב רע, שיש לחוש שיזיק בני אדם, דאסור לגדלו אלא אם כן קשור בשלשאות של ברזל.

הרמ"א אוסר לגדל כלב רע אלא אם כן קשור בשרשרת. אולם לפני כן הקדים וכתב שבגלות מותר לגדל כלבים. הרמ"א לא מדבר על כלבים רעים שהרי אותם הצריך לקשור. משמע מהרמ"א שבגלות מותר לגדל סתם כלבים, אבל שלא בגלות אסור לגדל אפילו כלב שאינו רע.

נראה שהרמ"א הבין שהמשנה אוסרת לגדל כל כלב שהוא ללא שרשרת. אולם בגלות הקלו ומגדלים כלבים גם בלי שרשרת, יחד עם זה אומר רמ"א שאם הכלב מסוכן אז אפילו בגלות לא לגדל בלי שרשרת.

כשולחן ערוך נראה שסבר גם ספר היראים (סימן רי [דפוס ישן - מד]):

דמים לא תשים. את ה' אלהיך תירא ותקיים את אשר צוה בפי' כי תצא כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך לא לענין מעקה לבד דבר הכתוב אלא על [כל דבר] המזיק. כדתניא בסוף אלו נערות [מ"א ב'] ר' נתן אומר מנין שלא יעמיד אדם סולם רעוע בתוך ביתו ולא יגדל כלב רע בתוך ביתו משום שנאמר לא תשים דמים בביתך ועל כלב רע קללו חכמים כדאמרי' כל המגדל כלב רע בתוך ביתו ולא במגדל חזיר למאי נ"מ למיקם בארור ותנן [ב"ק ע"ט ב'] לא יגדל אדם את הכלב אלא א"כ קשור בשלשלת ועליו אחז"ל בגמרא [פ"ג א'] מגדל בארור למדנו שמה שהזירו חכמים בכלב בריא לשלשלת דהיינו כלב רע אבל כלב שאינו רע מותר כדאמר [ב"מ ע"א א'] האי ארמלתא לא תרבי אבל אחרים

מותרים וההוא בכלב דלאו בר הזיק הוא מיירי ותן לחכם ויחכם עוד. למדנו שמוזהרים בני ישראל שלא להעמיד כל דבר המביא לידי היזק בבתיהם.

כלומר לפי ספר היראים נראה לומר שמה שרבי נתן דיבר עליו (לא לגדל כלב רע משום "לא תשים דמים ביתך"), וגם קללת ארור שחכמים אמרו על מגדל כלבים זה בהכרח על כלב בריא לשרשרת (כלומר כלב רע) ונראה שבכלב שאינו רע אין איסור לגדל. ספר היראים מתייחס גם למשנה הנ"ל בבבא קמא, ומסביר שגם כן מתייחסים לכלב רע שאינו קשור בשרשרת. כלומר נראה לפי דבריו שאפשר לגדל כלב לא מסוכן גם ללא שרשרת.

כך גם סובר הסמ"ג (סמ"ג לאוין סימן קס"ז):

ולא יגדל כלב רע בתוך ביתו תלמוד לומר לא תשים דמים בביתך, **אבל כלב שאינו רע מותר לגדל** כדאמרינן בפרק שני דעבודה זרה (כ"ב ב') האי ארמלתא לא תרבי כלבא באושפיזיה מפני החשד ומשמע דאחר מותר.

הסמ"ג טוען שאין לגדל כלב רע בתוך הבית משום "לא תשים דמים ביתך", אבל כלב שאינו רע אפשר לגדל ומביא הוכחה ממסכת עבודה זרה שנאמר שלא מגדלים כלבים **מפני החשד** משמע שאם אין חשד זנות, בכלב שאינו רע, אפשר לגדל. חיבור הגמרות משמעותי גם לדברי רבי נתן בדף ט"ו. רבי נתן אסר לגדל כלב רע, ונשאלת השאלה: האם מותר לגדל כלב רע אם הוא קשור? חיבור הגמרות הנ"ל מלמד שגם לרבי נתן אם הכלב קשור מותר לגדלו, אף אם הוא כלב רע. כך הביא בספר דף על הדף (בבא קמא ט"ו ע"ב) בשם ספר אור הישר:

כתב בספר אור הישר כאן: פירוש דוקא כשאינו קשור בשלשלת, דמשנה שלמה שנינו לקמן ע"ט ע"ב דקשור בשלשלת מותר, ואינו מפליג בין רע לאינו רע, וע"ש ס"פ מרובה וביש"ש שם, ובהגהות מיימוניות פ"א ה"ד מה' רוצח הוכיח מהא דאמרינן בב"מ ע"א ע"א ארמלתא לא תרבי כלבא, הרי דהוא רק משום לזות שפתים כדכ' התוס' שם, משמע הא אינש אחרינא שרי, ובודאי כשהוא קשור בשלשלת וכלשון המשנה כנ"ל. ועפ"ז גם הא דשבת ס"ג סוף ע"א צריך לפרש דדוקא אם איננו קשור בשלשלת, דהא רשב"ל לא יפלוג על משנה וברייתא כנ"ל..

דף על הדף מחבר לגמרות אלו גם את הגמרא בשבת: אם הכלב קשור אין גם בעיה של הימנעות מחסד.

כלבים כופרין

למרות מה שנאמר עד כה, אומרת הגמרא בהמשך המסכת (בבא קמא פ' ע"א):

כשם שאמרו אין מגדלין בהמה דקה, כך אמרו אין מגדלין חיה דקה; ר' ישמעאל אומר: **מגדלין כלבים כופרין**, וחתולים, וקופין, וחולדות סנאים, מפני שעשויים לנקר את הבית.

מסביר רש"י: "כלבים כופריים - קטנים וננסים הם ל"א כלבים גדולים של ציידים ואין מזיקין". כלומר לרש"י כלב שאינו רע, כגון כלב ננסי או כלב שמשמש לציד מותר לגדל. לאור הסיפורים בגמרא בשבת ובבבא קמא על אותה מעוברת שהפילה ולדה בגלל שפחדה מהכלב מוכרחים לומר שאנשים לא מפחדים מכלבים אלו, אפילו שהם כלבי ציד. אמנם פסקי רי"ד (שם פ"ג ע"א) חולק על רש"י וסובר שאין לגדל כלבי ציד:

ההיא איתתא דעאלא להווא ביתא נבח בה כלבא, אמר לה מרי ביתא לא תיסתפי שקולי ניביה, אמרה ליה שקילא טיבותיך שדיא אחיזרי כבר נע ולד, **ודוקא כלבים הציידיים**, אבל שאר כלבים מותר כדאמרן לעיל מגדלין כלבים כופרים וחתולות.

נראה שלמעשה דברי ר' ישמעאל לא נפסקו בפוסקים. הסיבה היא כנראה המשנה במסכת בבא קמא (ע"ט ע"ב) שאומרת: "אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל". מסביר רש"י "משום ישוב ארץ ישראל, שמבעיר את השדות וכל שדות ארץ ישראל סתמן דישראל". תנא קמא סובר שגם חיה דקה אין לגדל, ואילו ר' ישמעאל סובר שיש חיות דקות שאפשר לגדל, כמו כלבים כופרין. הלכה נפסקה כתנא קמא שאפילו כלבים כופרין אין לגדל משום ישוב ארץ ישראל, וכך כתב הרמב"ם (הלכות נזקי ממון פ"ה ה"ב):

לפיכך אסרו חכמים לגדל בהמה דקה וחיה דקה בארץ ישראל במקום השדות והכרמים אלא ביערים ובמדברות שבארץ ישראל, ומגדלין בסוריא בכל מקום.

אולם, כפי שראינו, אם הכלב קשור הדבר פותר את שתי הבעיות: גם את בעיית חיה דקה בארץ ישראל, וגם בעיית "לא תשים דמים בביתך". יתכן וזו כוונת רמ"א שבחוץ לארץ מגדלים כלבים שאינם רעים משום שאין בעיה של ישוב ארץ ישראל וכלב זה אינו בכלל "לא תשים דמים בביתך".

מיהו כלב רע?

קיימת מחלוקת בין הפוסקים לגבי הגדרת כלב רע. בשו"ת עטרת פז (א, ג - חושן משפט ח) מביא את דברי התורה תמימה, שכלב רע הוא אך ורק כלב שנושך ולא כלב שנובח:

לפי דברי התורה תמימה פרשת כי תצא מתבאר דכלב רע היינו שנושך אבל אינו נושך אף על פי שמנבח לא נקרא רע, ואין צריך לקושרו.

לעומתו, הים של שלמה (בבא קמא ז, מה) כתב:

דין כלב רע לא יגדל אדם בתוך ביתו, אלא בקשירה מעולה, ומתירו בלילה, אם הוא מפני חשד גנבים. ולא דוקא כלב רע, אלא סתם כלב שהוא מנבח בכל אדם קרוי רע, ודוקא כלבים קטנים לנוי הבית, או כהאי גוונא, שידוע לכל שאינו מזיק מותר, אפילו בלא קשירה.

לכאורה לפי דברי הים של שלמה כלב רע הוא לא רק כלב שמזיק באופן ממשי בנשיכות או שריטות אלא כלב שנובח נחשב גם כלב רע (לפיו אפשר לגדל אפילו כלב רע אם קשור היטב, והוא מביא היתר גם בנוגע לכלבים קטנים שלמרות שנובחים ידוע שהם לא יכולים להזיק ואפשר לגדלם אפילו ללא קשירה).

הלכה למעשה

הרב זילברשטיין נשאל שאלה (חשוקי חמד בבא קמא ס"ט ע"א):

האם מותר לגדל בחצירו כלב מסוכן, ויקשור אותו, ולא יזיק, אלא אם גנב יבא אליו הביתה?

תשובה. אמרינן בגמרא בבבא קמא דף ט"ו ע"ב מנין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו, ושלא יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו, ת"ל לא תשים דמים בביתך. וכתב המהרש"א (חידושי אגדות) הוסיף בזה אף שכבר הזהיר הכתוב על המעקה הוא מפני דרי בני ביתו שלא יפלו מהגג, אבל לגדל כלב רע דודאי לא יגיע ההיזק לבני ביתו, שהורגל כלב הרע עמהם, אבל הוא מגדלו לשמירתו מן הגנבים בלילה, וכן בסולם רעוע ידוע בו בני ביתו, ואף על פי כן קאמר לא תשים, עכ"ל. הרי שאסור לגדל כלב רע מפני הגנבים. נראה שאין כוונת המהרש"א לאסור גידול כלב מפני הגנבים שלא יזקוק, אלא אף שעיקר מטרתו הוא השמירה מפני הגנבים, אבל אנו חוששין שמא יזיק עניים או אנשים כשרים, הבאים לביתו בהיתר, ועליהם יש לחוס.

דבריו קצת קשים, מדוע אסור לגדל כלב קשור? האם סובר שדברי רבי נתן עצמאיים ואסור לגדל כלב רע בכל מקרה ולא מועילה קשירה? כך סבר השואל בשו"ת משנה הלכות (ה), רצו):

ומה שכתב כבוד תורתו בשיטת הפוסקים בענין גידול חתול וכלב רע ומייתי שינוי הלשוניות בחז"ל והרמב"ם דבדף ט"ו ס"ל לרבי נתן דאסור לקיים כלב רע אפילו בשלשלאות של ברזל ובמשנה דף ע"ט ב' לא יגדל כלב אלא אם כן היה קשור בשלשלאות ולא הזכיר רע ויצא לחלק בין כלב רע לסתם כלב...

אבל הרב מנשה הקטן חולק על השואל וכותב:

מה שרצה לומר דלהרמב"ם כלב רע אינו מועיל אפילו לקשרו בשלשלאות של ברזל והמשנה דלא יגדל מיירי בכלב סתם ולזה מותר בשלשלאות וכלב רע אסור והיינו דר"נ... אינו ראיה... ואיכא למידק כיון שחשב דברים שגורמים למכשולות וחשב בור וגג וחוליא למה לא חשב נמי בבעלי חיים דברים המזיקים?... אבל בפ"ה מהל' נזקי ממון ה"ט כבר חשב כלב דכלב הוא בכלל יוצא ומזיק אלא שאעפ"כ התירו כשהוא קשור בשלשלאות ואסור בלי שלשלת דכל שהוא קשור בשלשלת הרי לא יוכל להזיק ולפ"ז י"ל דהכ"נ כלב רע מתיר בשלשלאות של ברזל כיון דסילק המכשול וגם ההיזק. וראי' לדבר שהרי בגמ' ב"ק שם ט"ו ב' אמרו דמסלק הזיקא מדרבי נתן והנה ברייתא דר"נ הוא מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו ותרווייהו כללינהו בהדדי ומשמע דס"ל כלב רע וסולם רעוע דין אחד להם והנה בסולם רעוע אם גידר סביב הסולם שלא יוכלו בני"א להכשל בה ולעלות עליה ודאי אינו עובר משום לא תשים שהרי הסיר המכשול והכי נמי לענין כלב רע אם קשרו בשלשלאות באופן שהסיר המכשול שפיר דמי דהרי ר"נ דימה אותם להדדי...

בהמשך התשובה דן אם מועיל שילוט אזהרה או צריך דוקא שרשרת ומסיים:

...לכלב רע ודאי לא מהני הכתיבה והיכר אזהרה כזה שכל שאינו קושרו הרי הכלב יכול להלוך בחוץ למקום האזהרה וגם בפנים הבית נמי כל שאינו קשור אינו מועיל אזהרה כזו בכלב שהרי א"א שלא יפתח לפעמים הבית ויצא לחוץ אבל הקשור בשלשלאות שפיר דמי וכנ"ל.

לפנינו אם כן מחלוקת באחרונים האם מועיל לגדל כלב מסוכן עם שרשרת. אבל לכולי עלמא כלב שאינו רע יהיה מותר לגדל, ובכך תיפטר גם הבעיה שהובאה לעיל של גידול חיה דקה.

הרב אבינר (נעם כרך כ"א עמוד שכד) כותב: "אפשר לגדל 'כלב טוב', ובאשר לכלב רע צריך הוא להיות קשור". הוא מוסיף סייג מעניין, שעל אף שראינו שבספר מותר לשחררו בלילה: "משיחות עם אנשים ממונים על בטחון מתברר שאינם רואים בכך צורך בטחוני, ולכן כלב רע צריך להיות קשור יומם ולילה".

הסבר מחשבתי

נסיים בדברי המהר"ל (חידושי אגדות שבת ס"ג ע"א) המפרש את איסור גידול הכלב מבחינה מחשבתית:

מונע חסד בתוך ביתו. פירוש כי **הכלב הוא רע בעצמו**, וכאשר יש בתוך ביתו הרע דבר זה הפך הטוב והחסד, ולכך מי שמגדל כלב רע בתוך ביתו מונע חסד בתוך ביתו כלומר שאין ביתו מוכן לחסד. ואמר אף פורק ממנו יראת שמים, דבר זה ענין מופלג בחכמה מאוד מאוד, וזה כי **הכלב הוא בריאה מרוחקת מן העולם**, שזהו ענין הכלב בריאה מרוחקת מן העולם שהרי **הכל מרחיקים אותו...** וכל הנבראים בעולם אשר יש להם חבור אל העולם במה שה' יתברך מלך העולם הם תחת עולו ותחת יראתו... אבל הכלב בפרט כאשר הוא רע והוא רחוק מן הנבראים אשר הם בעולם כאלו אינו [מן הנבראים שהם בעולם]. ולפיכך מי שמגדל כלב רע בתוך ביתו הוא פורק ממנו יראת שמים כאלו אינו תחת רשות העלה...